

# De minste har ikke tid til å vente.

---

Et innlegg for utålmodighet, samarbeid og handling

- i kjærlighet til jordmoryrket <3

Inga Marte Thorkildsen  
Politisk rådgiver, Stine Sofies Stiftelse



# Stine Sofies Stiftelse: Å gjøre bly til gull



- Kurs- og mestringscenter (500 barn/år)
- Forskning med bl.a. FHI: *Trippel-S*
- Gratis juridisk rådgivningstelefon
- Opplæring av personell, eks. Stine Sofie Foreldrepakke
- Politisk påvirkningsarbeid/rettspolitisk arbeid
- Barnas Havarikommisjon, samarbeid med Wikborg Rein
- Foreldresupport med Mental Helse: 116 123

## Bok (2015)



## Podkast (2022)



## Bok (2023)

Inga Marte Thorkildsen

# DET VI SÅ, VAR ET SVIK MOT BARNNA

En ny retning  
for velferdsstaten

Vigmostad Bjørke

“

# Barnemishandling er en ledende årsak til ulikhet i helse

Verdens Helseorganisasjon  
(WHO)

- » The Lancet: Alvorlige barndomsbelastninger koster Norge 2,7 prosent av BNP per år: 140 milliarder i 2025 – mer enn Forsvarets driftsbudsjett.
- » Menon Economics: Vold i nære relasjoner koster Norge 92,7 milliarder per år.
- » James Heckman: «No society can afford it» (dvs. å forsømme sine barn).
- » LSE: Å investere i tidlig barndom er «et investeringsspørsmål som ikke kan oversees».

Prof. Linn O. Getz, NTNU:

«Hvis barndomstraumer var en diagnose, ville det vært landets dyreste folkesykdom»





## Nyere norske omfangsstudier og rapporter

- » 6 prosent menn, 10 prosent kvinner oppgir at de har opplevd 2-5 typer alvorlig vold og overgrep i barndommen (NKVTS, 2014)
- » 20 prosent av barn 12-16 år oppgir psykisk vold fra foreldre: Gjentatte erfaringer av nedsettende, latterliggjørende, truende kommentarer. Halvparten av disse oppgir også fysisk vold (NKVST, 2019)
- » 1 av 4 unge har opplevd seksuell vold. 1 av 10 har opplevd voldtekt ut fra juridisk definisjon. Jenter er klart overrepresentert (NOVA, 2023).
- » **Kripes (2026):** 114 straffesaker med 115 fornærmede barn i perioden 2019-2024 der det var mistanke om vold som medførte alvorlig fysisk skade, varige mén eller dødsfall hos barn under fire år.
- » 65 % av dem var ett år eller yngre da skaden ble registrert. En tredjedel av barna var under seks måneder.



# Kripos-rapporten «*Alvorlig vold mot små barn*» (2026). Ofte *varsla* katastrofer.

- 63 % av barna hadde en form for sårbarhet før skadehendelsen. Dette kunne være alt fra mye gråt til medfødte diagnoser eller forsinket utvikling. Omtrent 30 % av barna var særlig sårbare, i form av én eller flere uttalte helseproblemer eller utviklingsvansker.
- Svært mange av de anmeldte hadde lovbruddshistorikk.
- I 78% av sakene hadde de anmeldte én eller flere sårbarhets- og risikofaktorer, slik som psykiske helseplager, tidligere rusproblematikk, arbeidsledighet eller straffehistorikk.
- I 27% av sakene hadde de anmeldte foreldrene særlig alvorlige risiko- og sårbarhetsfaktorer, typisk en kombinasjon av alvorlige psykiske lidelser, pågående rusmisbruk og/eller vold og konflikt i hjemmet. De fleste var allerede kjent for offentlige hjelpeinstanser.
- **Å senke terskelen for at helsepersonell, barnevern og barnehageansatte melder om mistanke om vold i hjemmet er et essensielt tiltak for å fremme samarbeid og effektiv forebygging.**
- Et viktig ledd i det forebyggende arbeidet er at det må være en felles forståelse mellom hjelpeinstansene om hva som utgjør risiko og sårbarhet, og hvordan man sammen kan jobbe for å fange opp utsatte familier.
- Erfaringsdeling mellom etatene og tverrfaglig samarbeid kan i seg selv bidra til å heve kompetansen om vold mot barn. Funnene i denne rapporten peker samtidig på utfordringer knyttet til varsling, avvergingsplikt og taushetsplikt.





## Mary Jo Vollmer Sandholm

“

*Vi har lest helsejournalene, og ser at de har vært innlagt tidligere for andre vagere ting, men også for frakturer. Men folk vil ikke tenke tanken.*

«Barndommen varer i generasjoner», episode 2

### **Phd:**

Undersøkte 77 barn meldt til politiet for mulig påført hodeskade.

55 av disse: Skaden påført.

Median alder: 4 måneder.

**32 % kunne ha blitt oppdaget tidligere.**





# Slik kan du bruke Stine Sofie Foreldrepakke

## FØR FØDSELEN Forberede

24. og eller 32. svangerskapsuke

Se temafilms 1:  
**Tenk og snakk**

Tema for samtalen:

- 1) Snakk om barndommen din
- 2) Snakk om forventningene dine
- 3) Si i fra hvis du ikke har det bra
- 4) Lag en Oh shit-plan

Vis og fremsnakk tips 5-10.  
Gjennomgå ved behov.

## PÅ SYKEHUSET Gjenta og trygge

Sykehus og hjemmebesøk

Se temafilms 2:  
**Gråt og trøst**

Tema for samtalen:

- 5) Barn gråter for å få hjelp
- 6) Frustrasjon og avmakt er normalt



## HJEMME IGJEN Relatere og anvende

6 uker og 4-5 mnd. kontroll

Se temafilms 3:  
**Hjernebygging og relasjoner**

Tema for samtalen:

- 7) Sov når du kan
- 8) Bygg hjernen til barnet
- 9) Gjør hverandre gode
- 10) Vær en trygg og god omsorgsperson



Husk at alle 10 tipsene er relevante både før og etter at barnet er født.



“

*The early years of life are critical for change; Along with adolescence, this is a fundamental period for brain development. As our understanding of developmental research improves, it becomes increasingly clear how what happens to children and babies leads to structural changes that have lifelong effects.*

*Science helps us understand how love and care from adults become part of the child's brain's structure. We also know that not intervening will affect not only this generation of children and young people, but also the next.*



Dr. Sally Davies, Chief Medical Officer, UK





Barndomstraumer handler særlig om to ting:

- 1) Det du påføres
- 2) Det du frarøves

**Barn knytter seg til sine omsorgsgivere uansett hvordan de blir behandlet. Det må de for å overleve**

Basert på oppsummerte erfaringer i de tidlige leveårene, utvikler barna indre arbeidsmodeller og tilknytningsmønstre:

Trygg, utrygg, ambivalent, desorganisert

Størst konsekvenser: Gjentatte opplevelser tidlig i livet fra noen man er avhengig av, uten å få hjelp til følelsesmessig regulering

Mange opplever konsekvensene av vold og «voldsom konflikt», allerede fra de ligger i magen



*Kari Killén & Inga Marte Thorkildsen*

# Barndommen varer i generasjoner



## **Dr. Alain Gregoire** **ærespresident i britiske** **Maternal Mental Health Alliance**

- *Den største komplikasjonen i barselperioden er depresjon. Faktisk er det ingen annen periode i menneskenes liv hvor risikoen er så stor for å bli alvorlig syk som de første dagene og ukene etter en fødsel – og det har vi visst siden 1987.*
- *Svangerskaps- og barselperioden er en sårbar tid for alle. Men for dem som har med seg barndomstraumer, tilknytningsproblemer og ulike levekårsbelastninger, er den ekstra sårbar.*



## Forsker Iris Steine ved Berkeley California. Studie fra 2020

*Kvinner som hadde vært utsatt for vold som barn, hadde et høyere nivå av dette stresshormonet enn kvinner som hadde opplevd krig i voksen alder.*

“Nytt funn kan bidra til å forklare hvordan effekter av traumatiske hendelser overføres fra en generasjon til neste”

Professor Dag Ø. Nordanger til forskning.no





## Kroppen husker

“

*Barndomstraumer gir innskifter i vår fysiologi. Det er faktisk så konkret at erfaringer forskyver, forandrer og forstyrrer fysiologiske prosesser i feilaktig retning når det er snakk om **overbelastning, langvarig stress, langvarig skyld og langvarig skam.***

Anna Luise Kirkengen





## Barndomstraumer - et undervurdert folkehelseproblem

*“Effektstørrelsen, eller styrken, på sammenhengen mellom alvorlige barndomstraumer og seinere helseproblemer, tilsvarer effektstørrelsen som en finner i sammenhengen mellom røyking og lungekreft”.*

*Fra “Barndommen varer i generasjoner”, episode 3*

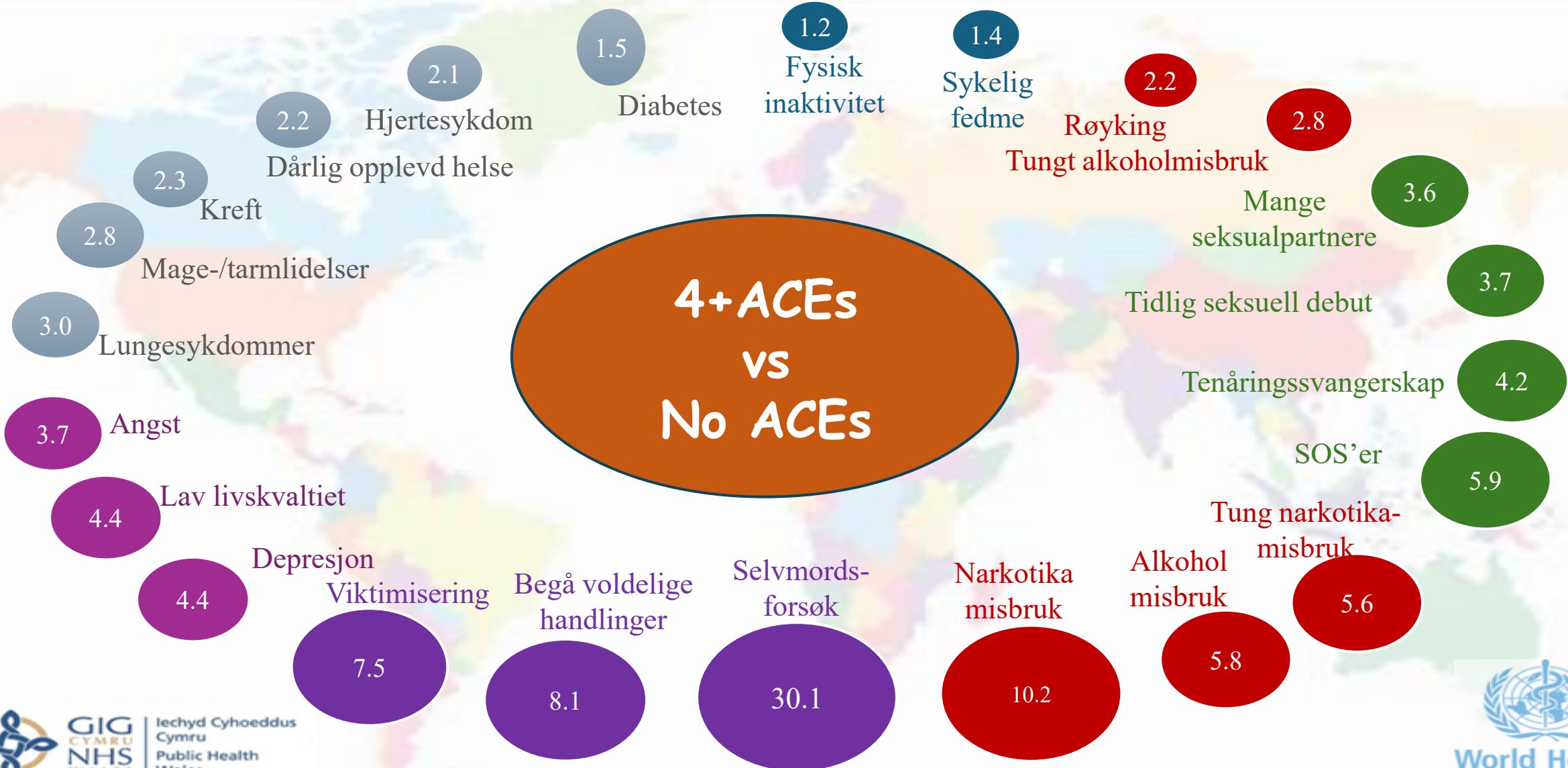
Iris Steine, Berkeley California

# Big Data Analyse av ACE betydning for hendelser i livet

FYSISK HELSE

SEKSUELL HELSE

4+ ACEs  
vs  
No ACEs



PSYKISK HELSE

VOLD

STOFFMISBRUK

# Konsekvenser av vold og seksuelle overgrep mot barn i et livsløpsperspektiv:

I **voksen alder** øker risikoen for:

- Fysiske helseplager
- Overvekt
- Seksuelle utfordringer
- Utøvelse av vold mot andre
- Å selv bli utsatt for vold igjen
- Grensesettingsutfordringer

I **ungdomsårene** - øker sannsynligheten for:

- Utøvelse av vold mot andre,
- Angstlidelser, depresjon og PTSD
- Selvmordstanker, spiseforstyrrelser og selvdestruktiv atferd
- Seksuelle utfordringer
- Søvnvansker
- Alvorlig rusmisbruk



Å bli utsatt for vold/overgrep som barn kan gå ut over grunnleggende funksjoner som:

- Aktivering (hyper/hypoaktivering)
- Affektregulering
- Kognitiv utvikling
- Motorisk og kroppslig utvikling
- Utrygg/desorganisert tilknytning

Når barna blir litt eldre er det økt sannsynlighet for:

- Konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker på skolen
- Relasjonelle problemer som å skape- og holde på vennskap, og:
- Opplevelse av trygghet og tillit til seg selv og omverdenen

# Helseundersøkelsen i Tromsø (Tromsø 7): 20.843 personer

- En signifikant sammenheng mellom tidlig overlast og 16 somatiske diagnoser/sykdommer
- En systematisk sammenheng mellom ulike typer belastninger.
- Omsorgssvikt i barndommen er tett knyttet til både seksuelle overgrep og vold senere i livet.

*Caglayan S, Høye A, Thimm JC, Wang CEA, Grønli OK. Associations of adverse childhood experiences with physical illness and self-rated health in the population-based Tromsø Study. European Journal Public Health 2025 <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaf031>*



# Samarbeid med utgangspunkt i et felles kunnskapsgrunnlag: 1001-alliansen per mai-26

- Alternativ til vold (ATV), Ammehjelpen, Angstforeningen, Barnepleierforeningen, Barnesykepleierforbundet (NSF), Ceberal Parece Foreningen, Den Norske Jordmorforening (DNJ), Fagforbundet yrkesseksjon helse og sosial, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere (FO), Folkehelseforeningen, Helsesykepleierne i NSF, Home-Start Familiekontakten, ICPD Norge, Jordmorforbundet NSF, Landsforeningen 1001 dager, Landsforeningen mot seksuelle overgrep (LMSO), LEVE, LINK OSLO, Norsk forening for allmenntmedisin (NFA), Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening, Norsk Barnelegeforening, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Perinatalmedisinsk Forening, Norsk Psykiatrisk Forening (NPF), NSF Psykisk helse og Rus, Norsk Psykologforening, Redd Barna, Rådet for Psykisk Helse, Selvhjelp – og ressurscenter for overvektige (SORFO), Stine Sofies Stiftelse
- Observatører: Barneombudet, BarnsBeste, Hjerneverket, Kripos, KS, NKVTS, RBUP, Sparebankstiftelsen DNB, Sørlandet Kompetansefond, Unicef.



# Plattform for 1001-alliansen

**1001-alliansen vil ta Norge fra kunnskap til handling gjennom to primære tilnærminger:**

- 1) At våre egne organisasjoner, selvstendig og i samarbeid, løfter fram og synliggjør betydningen av de tusen første dagene i barns liv, fra unnfangelse til om lag to års alder.
- 2) At vi sammen jobber for at norske myndigheter og samfunn tar kunnskapen i bruk, og prioriterer denne første kritiske perioden i barns liv, med barna selv og familiene deres i sentrum hele veien.

**Å sørge for at alle barn får en best mulig start på livet er en samfunnsoppgave.**

# Første gjennomslag!

Meld. St. 28 (2024–2025)

Tro på framtida – uansett bakgrunn



## 4.2 Familien og de 1000 første dagene

Regjeringen legger i denne meldingen fram en samlet politikk for de første årene av et barns liv, med særlig oppmerksomhet på perinatal mental helse (PMH). Det vil si psykisk helse under svangerskapet, og i perioden etter fødselen. Feltet inkluderer hele familien de første 1000 dagene. Viktige elementer i den samlede politikken er blant annet god og tilgjengelig universell foreldrestøtte, gode og tilgjengelige barnehager, god oppfølging av dem som trenger ekstra støtte, og forebygging av vold, overgrep og omsorgssvikt. Det vises også til *Nasjonal helse- og samhandlingsplan, Opptappingsplan for psykisk helse, Forebyggings- og behandlingsreformen og Opptappingsplan vold og overgrep*.

# Utgangspunktet: De tusen første dagene - *a magic window time!*

- Alle trenger støtte, men noen trenger mye
- Foreldre er aldri så motiverte som når de skal ha (sitt første) barn
- *Proporsjonal universalisme:*
- Gi hjelp til alle (universelt), dimensjonere hjelpa proporsjonalt, etter behov
- Hvis folk merker at du bryr deg om dem, kan du si – og spørre om – det aller meste!





Yet no one asked Cecilie:  
"Did anyone abuse or maltreat you?"

## *Hvordan krenkede barn blir syke voksne*

(Kirkengen og Næss 2021)

- «(...) voldserfaring i svangerskap er mye mer sannsynlig enn mange andre forhold som gravide blir spurt om eller undersøkt for».
- «At helsepersonell unnlater å spørre, og kanskje også unnlater å gi adekvat hjelp til voldsutsatte fordi de ikke føler seg kompetente nok, er ingen unnskyldning».
- Dansk prosjekt med hjemmebesøk av trente jordmødre: fra ca. 6 tilfeller per år → inntil 3 per uke.

# Marthe Skjølaas

---

Hør helt på slutten av Episode 3 i podkasten «Barndommen varer i generasjoner»

